



T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: **20 Ekim 2025**
Sayı: **14684**

35658

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, Tarım ve Orman Bakanı SAYIN İBRAHİM YUMAKLI 98'inci İhtüzük gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Kadim DURMAZ

Tokat Milletvekili

Türkiye tarımı; yüksek girdi maliyetleri, iklim krizi kaynaklı su stresi, parçalı arazi yapısı ve örgütlenme zafiyeti gibi yapısal nedenlerle uzun süredir verimlilik kaybı, gelir dalgalanması ve öngörülemezlik sorunlarıyla karşı karşıyadır. Küresel emtia fiyatlarındaki oynaklık ve döviz kuru etkisi, gübre-mazot-tohum-yem-enerji gibi ithal bağımlılığı yüksek girdilerde maliyet şoklarına yol açmakta; ürün-girdi fiyat paritesi üreticinin aleyhine bozulmaktadır.

İklim ve su yönetimi başlığında; kuraklık, düzensiz yağış, taşkın ve don olaylarının sıklığı artmış; kapalı devre sulama, su verimliliği, yeraltı suyu yönetimi ve havza ölçekli planlama eksikleri hem verimi hem ürün kalitesini düşürmektedir. Toprak sağlığı (organik madde, erozyon, tuzluluk) ve biyolojik çeşitliliğin korunması yönündeki uygulamalar sınırlı kalmaktadır.

Pazarlama ve değer zinciri tarafında; soğuk zincir, sınıflandırma-ambalajlama, depolama kapasitesi yetersizlikleri ile hal/komisyoncu yapısındaki dengesizlikler, çiftçi gelirleri üzerinde piyasa gücü baskısı yaratmaktadır. Sözleşmeli üretim ve risk yönetimi (TARİM kapsamı, gelir sigortası, ileri satış/sözleşmeli fiyatlama) mekanizmalarının kapsayıcılığı ve etkinliği artmaya muhtaçtır.

Veri ve yayım/örgütlenme alanında; çiftçi kayıtlarının güncelliği, ürün bazlı verim ve maliyet izleme, dijital tarım ve erken uyarı sistemlerinin saha etkisi sınırlıdır. Kooperatifler ve üretici birlikleri arasında ölçek-yönetiş sorunları sürmektedir.

İhracat politikaları açısından Türkiye; taze-meyve sebze, hububat, bakliyat, yağlı tohumlar, zeytin/zeytinyağı, fındık, kuru meyveler ve işlenmiş gıdalarla küresel pazarlarda güçlü bir aktördür. Ancak kalıntı limitleri (MRL), izlenebilirlik, bitki sağlığı (fitosaniter), sürdürülebilirlik/çevresel kriterler, AB Yeşil Mutabakatı'na uyum, markalaşma ve katma değerli işleme başlıklarında gelişme ihtiyacı

devam etmektedir. Navlun, lojistik, sınır kapıları/soğuk kapılar, liman ve demiryolu bağlantıları, ihracat kredi ve sigorta enstrümanlarının erişilebilirliği de rekabetçiliği belirleyen kritik faktörlerdir.

Kısacası; üretimden pazara tüm halkalarda koordineli kamu politikası, şeffaf veri, hedefli destek ve ihracat pazarlarının sürdürülebilir genişlemesi gerekmektedir. Bu kapsamda aşağıdaki kısa ve odaklı soruların yanıtlanması, hem üretim güvenliğinin hem de ihracat performansının güçlendirilmesi açısından elzemdir.

Bu Bağlamda;

- 1- Girdi Maliyetleri ve Parite: 2022–2025 döneminde başlıca ürünlerde (buğday, mısır, ayçiçeği, üzüm, fındık vb.) ürün-girdi fiyat paritesi nasıl seyretmiştir? Pariteyi üretici lehine iyileştirmek için hangi kalemlerde (mazot, gübre, elektrik, sulama) hedefli destek planlanmaktadır?
- 2- Su ve Sulama: Hangi havzalarda kapalı sistem sulama dönüşüm takvimi, bütçesi ve hedeflenen su verimliliği artışı nedir? Yeraltı suyu çekimlerinin izlenmesi ve kısıtlanmasına ilişkin güncel politika nedir?
- 3- İklim Riski ve TARSİM: TARSİM'in kuraklık, don, dolu teminatlarının ürün/ilçe bazında kapsama oranı nedir? Gelir sigortası modeli için pilot uygulama var mıdır, takvimi nedir?
- 4- Tohum–Gübre–Yem Yerelleşmesi: İthal bağımlılığı yüksek girdi kalemlerinde yerli üretim/AR-GE hedefleri ve teşvik seti nedir? 2025–2027 dönem hedefleri nelerdir?
- 5- Yayım ve Dijital Tarım: Erken uyarı (hastalık/zararlı/don) ve verim haritalama sistemleri kaç il/üründe aktif kullanılmaktadır? Çiftçi mobil uygulamalarının etkileşim ve erişim verileri nedir?
- 6- Kooperatifçilik ve Ölçek: Üretici birlik/kooperatiflerin soğuk zincir–paketleme–depolama yatırımlarına yönelik hibe/kredi programlarının 2022–2025 bütçe ve faydalanıcı sayıları nelerdir?
- 7- Depolama ve Kayıp: Lisanslı depoculuk ve soğuk hava kapasitesinde son üç yılda artış ne kadardır? Hasat sonrası kayıpları azaltmaya dönük ulusal hedef nedir?
- 8- Fiyat İstikrarı ve TMO: TMO'nun alım fiyatı–müdahale stoğu–piyasa dengeleme politikalarının ürün bazlı performans ölçütleri nedir? 2025 sezonu için yol haritası açıklanacak mıdır?